

Світлана Трошина

Відокремлений структурний підрозділ

«Київський транспортно-економічний фаховий коледж

Національного транспортного університету»

м. Київ

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Перед молодшим спеціалістами, випускниками коледжу, часто постає проблема невміння висловлюватися логічно й грамотно, аргументувати свою думку, насичувати висловлювання лексичними одиницями професійної мови, термінологією, спонтанно підтримувати розмову або вести дискусію. Тому надзвичайно актуальним є пошук таких шляхів навчання мови професійного спілкування, які б сприяли її ефективному опануванню. Саме когнітивно-комунікативний підхід може стати умовою успішного оволодіння мовою.

М.Пентилюк зазначає: «Когнітивна та комунікативна методики спрямовані на виконання головного завдання мовної освіти в сучасних умовах – формування комунікативної компетенції того, хто вивчає мову, і цілком відповідає загальноєвропейським орієнтирам із питань мовної освіти. Кожна з цих методик має свої завдання, але, інтегруючись, вони виконують головну функцію – формування й подальший розвиток мовної особистості на засадах неперервної мовної освіти» [1, с.126].

Реалізація когнітивно-комунікативного підходу до навчання української мови відбувається через усвідомлення сутності понять мова, мовлення, мовленнєва діяльність і спілкування.

Головним завданням когнітивно-комунікативного підходу є формування мовно-комунікативної компетентності особистості, котра не лише вмітиме усно чи письмово висловлювати власну думку, але й буде здатною за допомогою мовних

засобів охопити увесь спектр соціальних і культурних явищ, виявляючи високий рівень мовної культури.

Під когнітивною методикою розуміють «сукупність взаємозв'язаних і взаємозумовлених способів і засобів опанування мовних одиниць як основи пізнання й формування концептуальної та мовної картини світу й певного результату створення образу світу в уяві кожного» [2, с.5].

Когнітивістами (В.Карасик, А.Вежбицька, Н.Арутюнова, О.Кубрякова, М.Телія, Ю.Степанов, А.Залевська, С.Аскольдов) було з'ясовано, що репрезентація знань про світ реалізується посередництвом різних структурних форм (понять, ментальних моделей, схем, сценаріїв), кожна з яких має вербальне, так і невербальне вираження. Актуальним для нас є вчення про концепт. Концепт – це ментальне утворення. Він є базовою одиницею розумового коду людини, представляє собою результат пізнавальної діяльності особистості і суспільства [3, с.105].

Отже, мета когнітивної методики – опанування глибинних значень змістових структур тексту, що втілюють мотиви й інтенції автора задля формування вмінь адекватного сприймання текстової інформації та створення власних усних і писемних висловлювань відповідно до комунікативної мети й наміру, розвитку пізнавальної активності, підвищення інтересу до вивчення української мови, виховання національної самосвідомості, поваги до мовних традицій українського народу й бажання наслідувати естетичні й етичні норми спілкування [1, с.127].

Інтегруючись, когнітивна й комунікативна методики забезпечують досягнення головної мети стандартизації мовної освіти – формування й розвитку комунікативної компетенції студентів, що вивчають українську мову. Тому когнітивно-комунікативний підхід до навчання мови, сформований на базі означених методик, є одним із найбільш пріоритетних у реалізації мовної освіти.

Інноваційне спрямування когнітивно-комунікативної методики вимагає нових підходів до організації й проведення занять, до яких належать нетрадиційні інтегровані заняття, ділові ігри, моделювання типових ситуацій спілкування. Такі заняття дають можливість реалізувати когнітивну методику навчання, оскільки

створюють умови для розвитку пізнавальної активності, самовираження й самовдосконалення.

Основним засобом навчання мови в когнітивній методиці є текст – основне джерело інформації, що слугує важливим компонентом у структурі комунікативного акту між адресантом і адресатом. Змістова єдність тексту втілена у структурно-сміслових згустках – концептах. Текст дає змогу визначити завдання на всіх рівнях, повторити мовленнєвознавчі відомості (визначити тип, стиль мовлення, способи об'єднання речень у межах складного синтаксичного цілого, засоби зв'язку речень у тексті, здійснити актуальне членування речень тощо), знайти терміни, порівняти іншомовні терміни із відповідниками українською мовою .

Тому для розвитку мовленнєвої культури студентів доцільним є використання під час занять текстів фахового спрямування. Такі тексти дають змогу формувати у студентів навички культури професійного спілкування, розуміти особливості використання мовних засобів і норм літературної мови в професійному спілкуванні, збагачувати словниковий запас термінологічної лексики.

Під час опрацювання тексту професійного спрямування в процесі читання, варто спиратися на принцип когнітивно-комунікативної методики, основним із яких вважають усвідомлене засвоєння професійної, культурно-країнознавчої інформації й мовного матеріалу. Практичне навчання відбувається з урахуванням особливостей когнітивної діяльності студентів, з опорою на мегакогнітивні знання [4].

Мегакогнітивні стратегії характеризуються як методи управління, спрямовані на самостійне контролювання студентом власної навчальної діяльності.

Тексти професійного спрямування сприяють збагаченню термінологічного словника, розвитку мовленнєвої діяльності, предметом читання й обговорення на заняттях.

Застосування когнітивно-комунікативного підходу у навчанні опрацювання текстів професійного спрямування сприяє розвитку високої мовленнєвої культури, спонукає студентів до пошуку, добору та опрацюванню нової інформації з метою її

подальшого використання в майбутній професійній діяльності, підвищує мотивацію студентів, оскільки базується на врахуванні їхніх комунікативних потреб, професійних і когнітивних орієнтирів.

ЛІТЕРАТУРА

1.Пентиліук М. Розвиток української лінгводидактики в контексті державного стандарту базової і повної освіти в Україні/М.Пентиліук//Вісник Львівського університету.Серія філол.- 2010 –Вип.50.-С.123-130.

2.Пентиліук М.І. Концепція когнітивної методики навчання української мови/ М.І.Пентиліук, О.М.Горошкіна, А.В.Нікітіна//Дивослово.-2004.-№8.- С.5-9.

3.Удовіченко Г.М. Місце когнітивної лінгвістики в сучасному мовознавстві/ Г.М.Удовіченко// Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»] Сер.: Філологія. Мовознавство.- 2014.- Т.221, Вип.209. – С.103-106.

4.Chamot, A.U. & O'Malley, J.M. The CALLA handbook: Implementing the Cognitive Academic Language Learning Approach [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http// mtweb. mtsu. edu/eslep/eslcalla.htm](http://mtweb.mtsu.edu/eslep/eslcalla.htm)